

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

**ПАРХУЦЬ М. Р., ЗДОБУВАЧ*,
ЛЬВІВСЬКИЙ НАУ**

Висвітлено основні причини низької забезпеченості аграрних підприємств технічними засобами. Проаналізовано принципи та важелі впливу держави на формування і функціонування ринку сільськогосподарської техніки в Україні. Визначено систему організаційних заходів технічної політики, здатних суттєво прискорити позитивні зрушення в сфері технічного забезпечення аграрних виробників.

The basic cause of low availability of agricultural enterprises by technical means. Principles and leverage the state of formation and functioning of the market of agricultural machinery in Ukraine. The system of institutional arrangements and technology policy, can significantly accelerate improvements in technical support farming.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Покращання рівня технічного оснащення аграрного виробництва потребує відповідного забезпечення технічними ресурсами. Для вирішення цього завдання слід створити сприятливі умови для ефективного функціонування ринку сільськогосподарської техніки, що в свою чергу потребує чітких правил і важелів його регулювання і удосконалення .

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок сільськогосподарської техніки в Україні регулюється низкою законодавчих актів[3,4,5,6]. Проблема розвитку матеріально-технічного забезпечення АПК в Україні була проаналізована у колективному виданні за редакцією Г. М. Підлісецького «Ринок сільськогосподарської техніки: проблеми становлення». Групою авторів була опублікована праця, де був висвітлений стан та перспективи забезпечення сільського господарства технічними ресурсами, формування і функціонування їх ринків, відносини між виробниками і споживачами техніки, а також цінова політика відтворення технічної бази аграрного виробництва[1].

Формулювання цілей статті. Ринок сільськогосподарської техніки є одним з ключових важелів розвитку АПК. Ефективність функціонування ринку аграрних технічних засобів в значній мірі визначає стан сільськогосподарського виробництва. Тому державне

* Науковий керівник – Галанець В.Г., д.е.н., професор

регулювання цього ринку є надзвичайно актуальним питанням, що потребує подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Радикальні перетворення у вітчизняному АПК, формування на селі багатоукладної економіки з різними формами власності, демонтаж державної планово-розподільчої системи матеріально-технічного забезпечення, диспаритет цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію промисловості, різке зниження ролі державного регулювання та підтримки аграрного виробництва, невпорядкованість кредитно-фінансової та податкової сфер стали основними факторами, що здійснили останнім десятиліттями визначальний вплив на формування ринку продукції виробничо-технічного призначення для АПК. Цей ринок є важливою складовою частиною ринкової економіки України, оскільки від його стану, в першу чергу, залежить робота сільського господарства, що постачає країну продовольством. Загалом же, в агропромисловому виробництві цей ринок охоплює взаємовідносини галузей АПК, що постачають матеріально-технічні ресурси, з безпосередньо сільським господарством і галузями переробної промисловості, які ці ресурси споживають.

Найменші порушення, збої на ринку агропостачання негативно позначаються на АПК в цілому, і, зокрема, на сільському господарстві.

Ринок сільськогосподарської техніки можна визначити як сукупність юридичних і фізичних осіб, які взаємодіють між собою за допомогою відповідних правил. Ці правила стосуються купівлі і продажу нової, вживаної і відновленої сільгосптехніки, їх складових і запасних частин, а також послуг ремонту і технічного її обслуговування.

Але формування платоспроможного ринку техніки можливе в першу чергу за умови відновлення фінансової стабільності аграрних підприємств. Як підкреслює колектив авторів, формування конкурентного середовища, розширення продажу техніки на умовах лізингу, створення мережі дилерських підприємств і фірмових технічних центрів, функціонування вторинного ринку машин та інших структур у нинішніх умовах неможливі без відчутної і постійної допомоги держави: виділення цільових коштів, з державного бюджету, неухильного виконання положень прийнятих законодавчих актів, розробки та затвердження відповідних нових нормативно-правових актів тощо [1, с.82].

Інтернет-енциклопедія Вікіпедія трактує державне регулювання як сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до підприємств і громадян. Воно включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження; це набір здійснюваних державними структурами заходів, направленими на контроль за поведінкою індивідів або груп, які потрапляють під контроль цих структур. Воно включає закони і допоміжні інструменти, що створюються державою; правила, що встановлюються державними і недержавними агентствами в рамках делегованих повноважень [2].

Державне регулювання ринку сільськогосподарської техніки діє як система нормоутворюючих факторів. Вона формує загальні умови для здійснення ринкових процесів при одночасній відмові від прямого втручання у формування цін на кількісні показники виробництва та фінансові взаємовідносини «продавець-покупець», які вирішуються відповідно до законів ринку, у тому числі балансу попиту та пропозиції. Регулювання конкурентних відносин має ґрунтуватися на антимонопольній політиці держави, що включає розробку антимонопольного законодавства та контроль за його здійсненням. Тобто держава стежить за тим, щоб конкурентні відносини не призвели до виникнення соціальних конфліктів і запобігас формуванню неадекватних ринковим законам умов роботи ринку сільськогосподарської техніки.

У 2002 р. було прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу», який передбачав часткові компенсації вартості техніки вітчизняного виробництва і здешевлення кредитів, а також виділення бюджетних асигнувань на пріоритетний його розвиток [3, с. 167]. Іншим напрямком державної підтримки і регулювання стала часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки, яка здійснюється згідно з порядком, встановленим постановами Кабінету Міністрів України.

При цьому основним фактором у збільшенні закупівлі техніки стали часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки (до 30%) і фінансовий лізинг. Порядок використання бюджетних коштів на 30% компенсацію застосовується лише за умови передоплати (70% вартості техніки).

У 2007 році було затверджено Державну цільову програму реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року, термін дії якої надалі був продовжений до 2015 року. Обсяг фінансування Програми на 2007-2011 роки становив 62814,4 млн. гривень, з них кошти державного бюджету 4790,31 млн. гривень, що передбачалися для формування та розвитку ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів, розроблення та впровадження ресурсозберігаючих технологій і технічних засобів для інноваційного розвитку агропромислового комплексу.

Метою цієї Програми стало формування та підтримка функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу для збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, зниження матеріало- і енергоємності технологічних процесів, підвищення продуктивності праці, поліпшення матеріального стану сільськогосподарських товаровиробників [4].

Закон України «Про захист прав покупців сільськогосподарських машин» регулює відносини між покупцями сільськогосподарських машин та їх виробниками, продавцями, виконавцями робіт і послуг з технічного сервісу, встановлює права та обов'язки покупців, визначає механізм реалізації державного захисту покупців, обов'язки та відповідальність виробників, продавців, виконавців робіт та послуг[5].

Для нормативно-правового забезпечення і регулювання ринків техніки та інших матеріальних ресурсів було розроблено Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України». Цей Закон встановлює правові, економічні та організаційні засади формування і функціонування системи інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу, регулює відносини у сфері технічного і технологічного обслуговування агропромислового комплексу, сприяє розвитку економічних умов для створення, випробування, виробництва, реалізації, використання і обслуговування технічних засобів для галузей агропромислового виробництва [6].

Внаслідок реформування підприємств АПК відбулася їх диференціація за формами власності, фінансовим станом і економічними можливостями. Від того, наскільки підприємство є платоспроможним, залежить спосіб придбання чи використання сільськогосподарської техніки. Саме тому доцільно застосовувати нові методи оновлення технічної бази аграрних підприємств, її

модернізації, з метою забезпечення розширеного відтворення і поживалення підприємницької діяльності в АПК.

Висновки. Регулювання ринку сільськогосподарських технічних засобів має ґрунтуватися на науково обґрунтованих методах. Державне регулювання не повинне зводитися до заходів адміністративного характеру; слід дотримуватися рівноваги між застосуванням адміністративних і економічних методів. Державна політика регулювання ринку технічних засобів АПК повинна бути спрямована на удосконалення податкової і кредитної системи, підтримки вітчизняних виробників сільгосптехніки, розвитку сільськогосподарського виробництва. Посилення державного регулювання ринку сільськогосподарської техніки слід здійснювати раціонально і виважено. Доцільно ввести диференційований податок на імпорт техніки: пільговий податок на машини і обладнання, які не виробляються в Україні, або ж виробляються, але мають низький технічний рівень; і підвищений податок на машини низького технічного рівня, аналоги яких випускаються в Україні. Ефективність функціонування ринку технічних засобів аграрного виробництва має значний вплив на фінансовий стан сільськогосподарських виробників, тому й надалі актуальним залишається державне регулювання у сфері розвитку ринкових відносин.

Література.

1. Ринок сільськогосподарської техніки: проблеми становлення// [В.П.Яковенко, Я.К.Білоусько, В.А.Товстопят, А.М.Головко, П.А.Денисенко, В.О.Питулько]; за ред. Г.М. Підлісецького. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки». – 2005. – 220 с.

2. Електронний ресурс [Режим доступу]: <http://uk.wikipedia.org>.

3. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України // Відомості Верховної Ради. - 2002. – № 24 – С.167.

4. Про затвердження Державної цільової політики в агропромисловому комплексі на період до 2011 року: Постанова КМУ № 785 від 30.05.2007 [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/785-2007-п>.

5. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України № 900-IV від 05.06.2003 [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-15>.

6. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України № 229-V від 05.10.2006 № 229-V [Режим доступу]: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16>.